

การวิจัยเรื่องศักยภาพและการจัดการการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ในตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวด้วยกระบวนการที่เกิดจากการเรียนรู้ในชุมชน และมีเป้าหมายให้เกิดการสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของชุมชน ในการดำเนินงานวิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวและผู้สนใจภายในชุมชนกว่า 20 คน เพื่อจัดตั้งเป็นคณะกรรมการท่องเที่ยวตำบลบ้านเรือนและเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัย ได้แก่ การประชุมระดมสมอง การศึกษาดูงาน 2 แห่ง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านทาป่าเปา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และแหล่งท่องเที่ยวด้านโบราณสถาน เวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้คณะกรรมการท่องเที่ยวตำบลบ้านเรือนได้เรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ สามารถวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย อุปสรรคและโอกาส (SWOT Analysis) ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ ผลการวิเคราะห์พบว่าชุมชนยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน จึงได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบครบวงจรจากวิทยากรภายนอกสู่บุคลากรในชุมชน การจัดเส้นทางและจัดทำเอกสารประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 1 เล่ม การอบรมมัคคุเทศก์และยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยว การทดลองนำเที่ยว การประเมินแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรม และของฝากของที่ระลึก โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนต่อไป

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวโดยการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ปัจจัยดึงดูด (Attraction) ปัจจัยการเข้าถึง (Access) และ ปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ได้แหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี สมัยอาณาจักรสุโขทัย-ล้านนา จำนวน 2 แห่ง คือ วัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียว และกลุ่มโบราณสถานวัดเกาะกลางและบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม จำนวน 4 แห่ง คือ แปลงเกษตรบ้านเหล่า สถานที่ผลิตผ้าฝ้ายทอมือบ้านเหล่า สถานที่ผลิตขนมจีนข้าวหมักสูตรมอญบ้านบ่อควา และสถานที่ผลิตข้าวควบบ้านหนองดู่ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพในระดับดีได้ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้อยู่ในเกณฑ์ดี

สรุปผลการวิจัยพบว่าจากการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัย ทำให้เกิดความเข้าใจในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ชุมชนได้พิจารณาศักยภาพ ความพร้อม บทบาทของผู้นำ ตลอดจนบุคลากรในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และชุมชนพบว่าแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การสร้างองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การฟื้นฟูวัฒนธรรมของตนเอง โดยกลุ่มสตรี เยาวชน ผู้สูงอายุ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ประกอบการในชุมชน ร่วมกันทำกิจกรรมการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ดำเนินงานของชุมชน การฟื้นฟู สืบสานศิลปวัฒนธรรมด้านอาหารและการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์มอญและขอม เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่มากขึ้น ส่วนการพัฒนาโดยคณะกรรมการท่องเที่ยวตำบลบ้านเรือน ได้แบ่งหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นฝ่ายต้อนรับและลงทะเบียน ฝ่ายมัคคุเทศก์และยุวมัคคุเทศก์ ฝ่ายอาหาร ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายปฏิคม ในการทดลองดำเนินโครงการ/กิจกรรมด้านการจัดการท่องเที่ยว โดยมีนักท่องเที่ยวจากภายนอกเป็นผู้ประเมินผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ส่วนผลการดำเนินงานวิจัยเพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินงานต่อไปได้นั้น อาศัยการสร้างร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การเชิญเป็นวิทยากร การศึกษาดูงาน การขอข้อมูลและคำปรึกษา การเชิญผู้ประกอบการ และบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ การขอความร่วมมือจากหน่วยงานในภาครัฐและเอกชนประชาสัมพันธ์กิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยวในตำบลบ้านเรือน เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวร่วมกัน

ปัญหาและอุปสรรค ในช่วงเวลาที่ทำกรวิจัยเกิดวิกฤตการณ์ภาวะเศรษฐกิจถดถอย การขาดความเชื่อมั่นทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับ โลก ทำให้คนในชุมชนประมาณร้อยละ 90 ซึ่งมีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง ไม่สามารถพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปริมาณนักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าและมีแนวโน้มที่ลดลง ทำให้ชุมชนไม่มั่นใจในแนวทางการพัฒนาโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้น

ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม หน่วยงานภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแกนนำด้านการท่องเที่ยวในชุมชน ควรประสานงานกันในลักษณะเครือข่ายเพื่อกำหนดนโยบาย แผนงาน และปฏิบัติงานพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนร่วมกัน ควรส่งเสริมสนับสนุนบทบาทและการทำงาน of ชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยภาครัฐสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

The project entitled, “Potential and Management of Historical Site and Cultural Tourism Attraction in Tambon Ban Ruean, Pa Sang Distric, Lumphun Province”, is designed to support people’s participation in tourism management through community learning process, and aimed to generate income and self- reliance of the people. In carrying out this research the researcher asked for cooperation from those who are endowed with potentials and who are interested in this matter inside community more than twenty persons in order to set up the Tambon Ban Ruean tourism committee and have them participated in the project activities, such as brain storming meeting and study tour of two sites, that is, ecological tourism in Ban Tha Pa Pao, Mae Tha District, Lamphun Province and archeological tourism in Wiang Kum Kam, Saraphi District, Chiang Mai Province. This resulted in the Ban Ruean tourism committee learning the successful tourism management by community, capable of analyzing its strength, weakness, obstacle and opportunity in tourism management by community. As far as the data analysis is concerned, it is found that the community still lacks the awareness of significance in collective community development. Eventually, the workshop seminar was held so as to provide the community personnel with the knowledge on integrated tourism delivered by external experts, including the practice of the sightseeing route arrangement, guidebook production, local guide and young guide training, and tourism activity and souvenir determination by the tourists both inside and outside the community. The action objective is to use the results of assessment for developing the community tourism management.

Based on analysis and synthesis of the tourist-attraction sites by means of assessing the tourism sites through their attractiveness, accessibility and amenity, two historical and archeological sites dating back to the Haripunchai-Lan Na periods have been convinced. They are the Wat Ban Lao Phra Chao Takhiao and the Wat Koh Klang Archeological Sites group and its surrounding areas, including the four cultural tourism sites, namely, Ban Lao farming plot, Ban Lao cotton handloom weaving, Ban Mon Boh Kao Khanom Chiin producing place, and Ban Nong Doo Khao Khuab producing place. These sites have potentials to be

developed as a good tourism site. Additionally, the research results are utilized as a suggestive guideline for the community and agency concerned in upgrading each tourism site.

In sum, the research results showed that the community participation in carrying out the research work led them to understand it as one of the sustainable local developments, and to perceive the potential, readiness and role of leadership including the community personnel. Besides, the community found that the way to sustainable development consists of creation of local historical knowledge and resuscitation of folk culture by the groups of women, youths, informative elders, and community entrepreneur. These people have to join hands in searching for historical facts, community oral traditions, resuscitating and perpetuating the culture of cooking and cultural performance of the Mon and Yong ethnic group in order to attract more tourists to visit. The tourism development by the Ban Ruean tourism committee divided the operation into different sections, such as welcoming and registration, ordinary guide and young guide, food, and public relations to try out the implementation of the project/tourism activities, which is assessed by the tourists from outside. Results of the assessment are rated at good level. But the project operation to enable the community to carry on this kind of work depends on creating cooperation between community and agency and organization concerned, including both government and private sectors, such as inviting the expert to give lecture, study tour organizing, asking for information and advice, inviting entrepreneurs and personnel from the agency concerned to visit the site, requesting both government and private sectors to publicize the activities and tourism sites in Tambon Ban Ruean in order to create together the tourism networks.

Problems and obstacles: during the period of research operation there was a crisis in economic recession. The people had no political confidence at the local, national and global levels. As a consequence, 90 percent of people in the community engaged in agriculture and waging labor were unable to continuously develop tourism business. Additionally, it was impossible to estimate the number of tourists and, at the same time, the number of tourists tended to decrease, for which the community was not confident in the development by using the tourism scheme as incentive.

Suggestions: in order to develop the tourism management through community participation, the government agency, local administration organization and the community tourism leader should corporate with each other in network pattern in order to determine policy and implement it to develop community tourism together, support the role and operation of the community in tourism resource management and publicize continuously the information on tourism and on tourism management by the government.